

Rapport 2010:16

Arkeologisk förundersökning

Tillbyggnad av fritidshus inom gravfält i Vårdsnäs

RAÄ 124
Vårdsnäs 2:2
Vårdsnäs socken
Linköpings kommun
Östergötlands län

Mats Magnusson

Tillbyggnad av fritidshus inom gravfält i Vårdsnäs

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte	4
Metod och dokumentation	4
Resultat och tolkning	5
Tekniska uppgifter	8

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

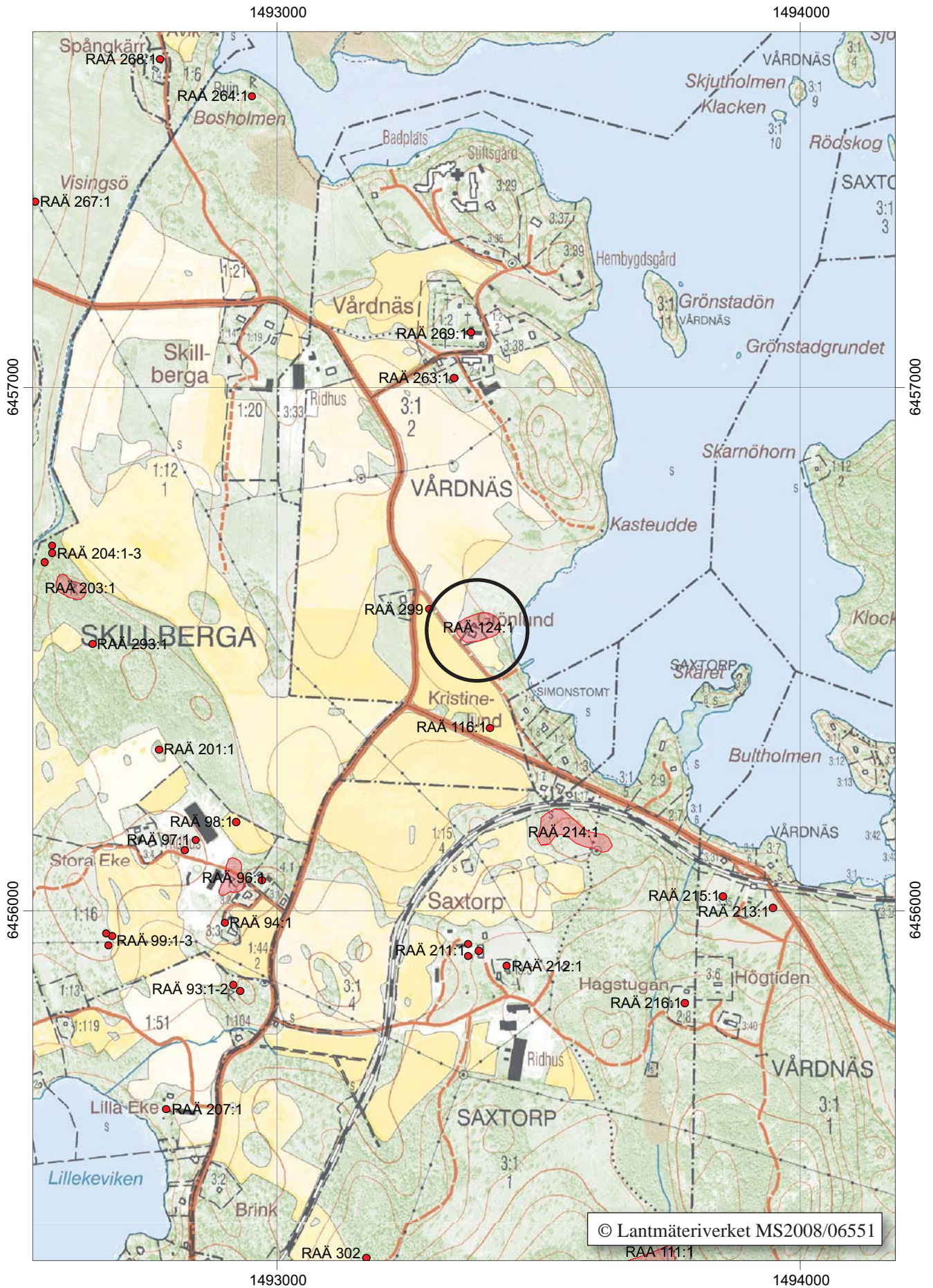
Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

Sammanfattning

Östergötlands länsmuseum utförde den 16 mars 2010 en arkeologisk förundersökning, i form av en schaktningsövervakning, i samband med schaktandet för ny grund för tillbyggnad av ett fritidshus. Fritidshuset är beläget på fastigheten Vårdnäs 2:2 inom ett gravfält, RAÄ 124, i Vårdnäs socken, Linköpings kommun, Östergötland. Arbetet utfördes på uppdrag av fastighetsägaren Christer Sederholm. Vid schaktningsövervakningen framkom en del av en syllstensgrund eller kantförstärkning, som antagligen kan dateras till sent 1800-tal eller tidigt 1900-tal. I övrigt framkom inget av arkeologiskt intresse.

Mats Magnusson
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan, blad 8F1i, med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

Inledning

Den 16 mars 2010 utförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk förundersökning i form av en schaktningsövervakning. Arbetet utfördes i samband med schaktandet för en tillbyggnad med torpargrund till ett befintligt fritidshus på fastigheten Vårdnäs 2:2, vilken ligger inom gravfältet RAÅ 124, i Vårdnäs socken, Linköpings kommun. Tillbyggnaden beräknades omfatta totalt ca 65 m².

Den arkeologiska förundersökningen utfördes efter beslut från Länsstyrelsen Östergötland. Uppdragsgivare var fastighetsägaren Christer Sederholm. Länsstyrelsen Östergötland stod för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för förundersökningen och utformningen av rapporten var undertecknad.

Områdesbeskrivning

Bygden, där undersökningsområdet är beläget, karaktäriseras av eklandskapet söder om Linköping, med bruten odlingsbygd bestående av åkrar och betesmark blandat med mindre skogspartier, främst lövskog. Landskapet kännetecknas också av de många sjösystemen i de nordsydliga sprickdalarna; undersökningsområdet är beläget ca 60 m väster om sjön Stora Rängen.

Trakten är mycket fornlämningsrik, med lämningar främst från järnålder. Hela undersökningsområdet, fastigheten Vårdnäs 2:2, ligger inom ett gravfält. Enligt uppgifter av Nordenskjöld från 1878 bestod gravfältet av ca 15 fornlämningar (sannolikt högar), delvis beläget inom ett grustag. Vid den arkeologiska inventeringen 1980 kunde inga av gravarna observeras. Grustaget hade då sannolikt inte varit i bruk de senaste 75 åren. I områdets södra del låg två stugor med intilliggande trädgård. Dessa stugor har sannolikt tillkommit efter Nordenskjölds besök och var heller inte heller medtagna på häradskartan från 1874-75. Det var osäkert huruvida stugorna var byggda på det av Nordenskjöld omtalade gravfältet. Hur stort gravfältet ytmässigt har varit var också svårt att avgöra utifrån Nordenskjölds beskrivning (FMIS, Vårdnäs 124:1, Vårdnäs sn)

Vid en arkeologisk utredning år 2006 påträffades i det sydvästra hörnet av området en ca 2 x 0,7 m stor stenpackning av ca 0,15-0,25 m stora stenar. I underliggande sandlager påträffades föremål från 1900-talet. Troligen var det frågan om en stenlagd yta som tillhört befintlig bebyggelse. Utredningen konstaterade att gravfältet föreföll vara mycket förstört i den utredda delen (Lindberg 2007; FMIS, Vårdnäs 124:1, Vårdnäs sn).

Ett äldre bostadshus, troligen en av de ovan nämnda stugorna, revs år 2000 och ersattes av nuvarande fritidshus. Det är detta hus som nu är planerat att byg-

gas ut (uppgifter ur Christer och Agneta Sederholms ansökan om tillstånd enligt kulturminneslagen; lst dnr 431-204-10, daterat 2010-01-15).

Syfte

Syftet med den arkeologiska förundersökningen, som utfördes i form av en schaktningsövervakning, var att se till att fast fornlämning kom till skada i så liten utsträckning som möjligt. Fast fornlämning som påträffades skulle undersökas och dokumenteras avseende karaktär och omfattning samt om möjligt dateras.

Resultatet ska kunna ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömningar i ärendet samt utgöra ett underlag för vidare planeringsarbete.

Metod och dokumentation

Den arkeologiska förundersökningen genomfördes i samband med schaktandet för husgrunden och omfattade ca 30 m² av de totalt ca 65 m². Övrig yta sammanföll med frischakt för det befintliga huset och områden som av terrängmässiga förhållanden inte ansågs kunna innehålla fast fornlämning. Då tillbyggnaden skulle byggas på torpargrund, grävdes en ca 1

Figur 3. Stenraden mot Sydväst.
Foto Mats Magnusson, ÖLM.

m djup schakträna längs det planerade ytterlivet. I området innanför schaktränan togs matjorden bort ned till ca 0,6 m djup. Den yngre lämning som påträffades dokumenterades med digitalfotografering och inmätning. Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.

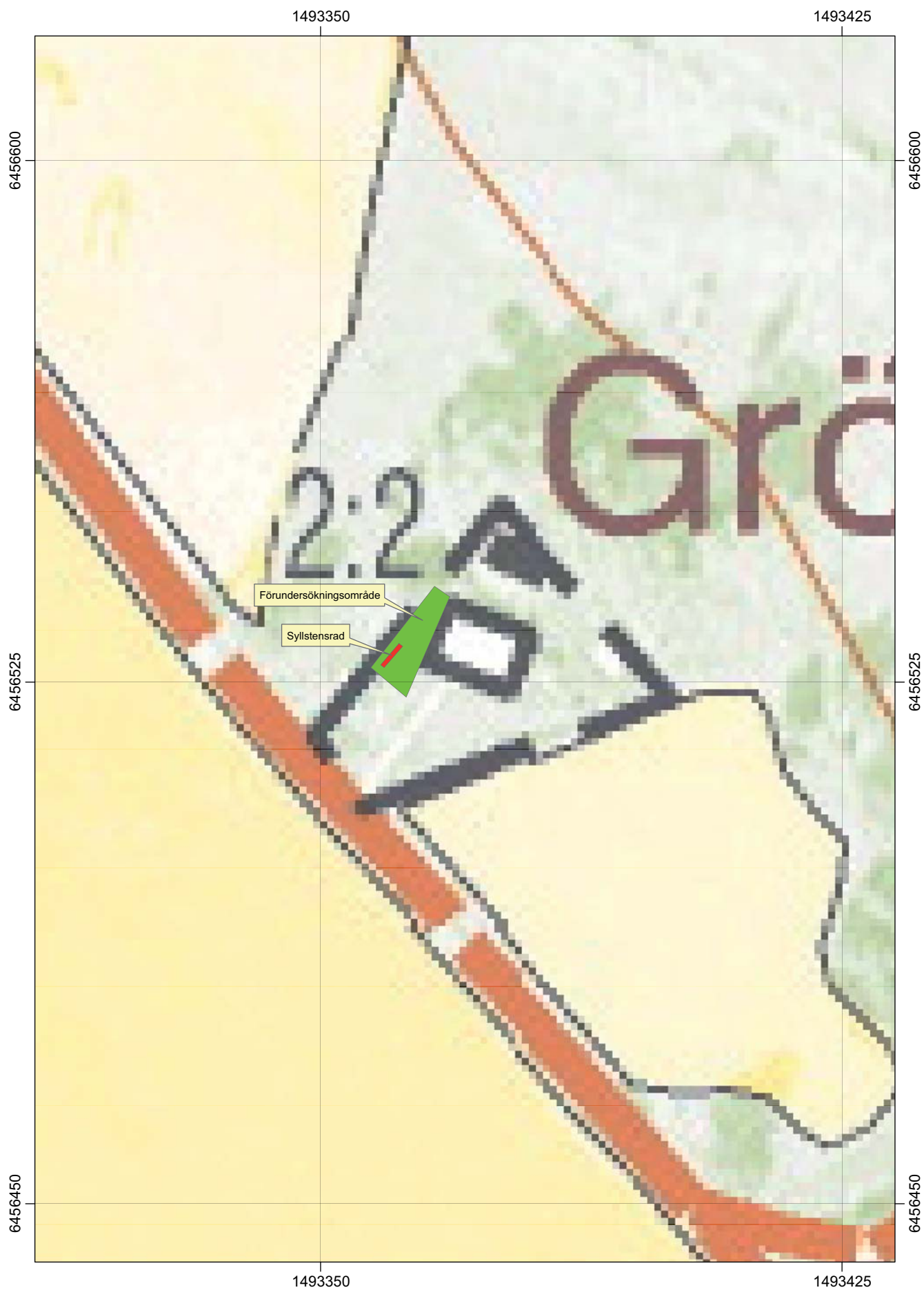
Resultat och tolkning

I den blivande grundens sydvästra hörn, direkt under grästorven, påträffades resterna efter en syllstensgrund eller kantförstärkning (mot det i nordöst liggande grustaget). Stenarna, som var ca 0,3-0,7 m i diameter, kunde följas på en sträcka av ca 3,5 m i

sydvästlig-nordöstlig riktning. Sydöst om stenraden bestod marken av ett ca 0,6 m tjockt matjords- och lerlager medan marken nordväst därom var stenig morän. I jordfyllningen som omgav stenarna framkom taktegel, buteljglas, djurben och recent keramik. Fynden pekar på en datering till 1800-talet. Stenraden har samma orientering som tomtgränsen och den byggnad som finns med på 1947 års Ekonomiska karta men som idag har blivit ersatt med ett nyare fritidshus med en något annorlunda orientering (jmf figur 4 och 5). Stenraden tycks dock ligga något mer åt sydväst än byggnaden på 1947 års karta vilket skulle kunna tyda på att huset är något felkarterat eller att den nu påträffade stenraden är en kantförstärkning mellan tomt och slänten ner mot grustaget.

Figur 4. Byggnaderna som de ligger på Ekonomiska kartan från 1947. Skala 1:2 000.

Figur 5. Dagens byggnader och den påträffade stenraden (markerad i rött) på Fastighetskartan, blad 085 18. Skala 1:750.

Referenser

Lindberg S. 2007. *Vårdnäs-Västerby. Ombyggnad av elnätet. Arkeologisk utredning, etapp 1 och 2*. UV Öst Rapport 2007:85. Riksantikvarieämbetet. Avdelningen för arkeologiska undersökningar.

Ansökan om tillstånd enligt 2 kap Lagen (1988:950) om kulturminnen m m. Länsstyrelsen Östergötland, dnr 431-204-10. Daterat 2010-01-15, Agneta och Christer Sederholm.

Fornminnesregistret (FMIS). <http://www.raa.se/cms/fornsok/start.html>.

Lantmäteristyrelsens kartarkiv, LMS, akt J133-8f1i49. Ekonomiska kartan 1947.

Tekniska uppgifter

Fastighet	Vårdnäs 2:2
Socken	Vårdnäs
Kommun	Linköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnummer	RAÄ 124
Ekonomiska kartans blad	085 18 (8F 1i Vårdnäs)
Koordinater	X6456532, Y1493363
Koordinatsystem	RT90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning i form av schaktningsövervakning
Länsstyrelsens dnr	431-209-10
Länsstyrelsens handläggare	Malin Backman
Länsstyrelsens beslut	2010-02-05
ÖLM dnr	43/10
ÖLM projektnr	531066
Uppdragsgivare	Christer Sederholm
Kostnadsansvarig	Länsstyrelsen Östergötland
Projektledare	Mats Magnusson
Rapportarbete	Mats Magnusson
Fältarbetstid	2010-03-16
Totalt undersöktes	Ca 30 m ²
Fynd	Nej
Foto	Digitalt
Analys	Nej
Grafik	Mats Magnusson
Renritning	-
Grafisk form	Lasse Norr
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273	Rapport 2010:16 © Östergötlands länsmuseum

Östergötlands länsmuseum utförde den 16 mars 2010 en arkeologisk förundersökning, i form av en schaktningsövervakning, i samband med schaktandet för ny grund för tillbyggnad av ett fritidshus. Fritidshuset är beläget på fastigheten Vårdnäs 2:2 inom ett gravfält, RAÄ 124, i Vårdnäs socken, Linköpings kommun, Östergötland. Vid schaktningsövervakningen framkom en del av en syllstensgrund eller kantförstärkning, som antagligen kan dateras till sent 1800-tal eller tidigt 1900-tal. I övrigt framkom inget av arkeologiskt intresse.